

SOCIÁLNE UZNANIE V GLOBÁLNO M PRIESTORE: možnosti a limity mediálnej reflexie

SOCIAL RECOGNITION ON A GLOBAL SCALE: Opportunities and Limits of Media Reflection

Martin SOLÍK – Juliána MINÁRIKOVÁ

JUDr. Mgr. Martin Solík, PhD.
Fakulta masmediálnej komunikácie
Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave
Námestie J. Herdu 2
917 01 Trnava
Slovenská republika
martinsolik@gmail.com

Martin Solík sa venuje súčasnej morálnej, sociálnej a politickej filozofii so zameraním na koncepciu uznania v lokálnom a transnacionálnom kontexte. Vo svojich článkoch rozvíja najmä problém sociálneho uznania a jeho mediálnu reflexiu, mediálny obraz marginalizovaných skupín, problém identity v kontexte rôznych verzii reality a vplyv médií a nových technológií na kognitívne procesy človeka. Vyštudoval filozofiu na FF UCM v Trnave a právo na PF UK v Bratislave. Absolvoval doktorandské štúdium na FiF UK v Bratislave, pričom sa zaoberal otázkami normativity uznania. Pôsobí na Fakulte masmediálnej komunikácie UCM v Trnave, podieľa sa na organizácii pravidelnej medzinárodnej vedeckej konferencie Megatrendy a médiá a je šéfredaktorom vedeckého časopisu Communication Today.

Mgr. Juliána Mináriková, PhD.
Fakulta masmediálnej komunikácie
Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave
Námestie J. Herdu 2
917 01 Trnava
Slovenská republika
julkaj@hotmail.com

Juliána Mináriková sa zameriava na problematiku elektronických médií, skúmanie podmienok mediálneho systému a postupne sa snaží reflektovať potrebu nastoľovania otázok týkajúcich sa spoločenskej zodpovednosti médií. Je absolventkou Fakulty masmediálnej komunikácie a na Katedre masmediálnej komunikácie FMK UCM pôsobí od roku 2003 ako odborný asistent a je prodekanou pre výchovno-vzdelávaciu činnosť.

ABSTRACT:

The study deals with the issues of social recognition in global space, focusing on its media reflection. Even though recognition is one of the key terms discussed by contemporary Philosophy – and by Social Sciences as a whole – it tends to be reflected and formulated mostly on interpersonal or local levels. The authors put special emphasis on the problem of solidarity in the context of recognition, pointing out that solidarity, as a form of recognition, is not associated with any adequate parallels behind the borders of national states – this fact is obvious mostly in transnational economy. Taking into account this basic assumption, the study aims to articulate extraterritorial recognition of the possessors of social rights on international and transnational levels of justice. It is obvious that people living in countries of the “Third World” are not able to express their disagreement through ways and means typical for the Western civilization. Their fights for recognition also represent fighting for water, food, shelter, etc. The authors therefore point out the problem related to thematic agenda of the media, which demonstrates the possibilities and limits of media reflection – they have to select between large amounts of different events and news, and thus pay attention only to a limited number of information, missing out the problems associated with absent solidarity on a global scale. In addition, opportunities and limits of media communication linked to articulation of the global fights for social recognition cannot be omitted, especially in the context of following argumentation of possible scenarios that focus on re-formulation of public interests. The authors claim that national states should use their influence in global and transnational organizations, and media need to strengthen their information function in order to offer relevant information about important events related to the “Third World” countries. However, economic interests of transnational corporations seem to be one of the limits of this process. Even though we are able to witness the dynamic development progress of alternative information sources, their credibility has not been able to match the level of influence of global information networks yet.

KEY WORDS:

information function of media, media agenda, social recognition, solidarity, social responsibility of media, transnational economy

Úvod

Uznanie¹ predstavuje kľúčový pojem našej doby. Ide o programový postulát, ktorý deklarovali Axel Honneth a Nancy Fraserová², pričom boje o uznanie sa dostali do centra pozornosti v súvislosti s rozvojom modernej spoločnosti a úsilím o odstránenie fosílnych spoločenských hierarchií. Spoločenské postavenie nie je nevyhnutne danou skutočnosťou, ale naopak, môže ísť o sociálnu konštrukciu zneuznania, ktorú jednotliví aktéri nemusia strpieť a môžu sa jej vzoprieť.³ V úsilí stanoviť si vzťahy vzájomného uznania môžeme vidieť hybnú silu vývoja spoločnosti v lokálnych, transnacionálnych a globálnych súvislostiach. Uznanie je nevyhnutným predpokladom na sebarealizáciu, rozvoj, slobodu a autonómiu každého jednotlivca.⁴ Za ústredný motív problematiky uznania možno označiť skúmanie vytvárania identity jednotlivca ako snahy o „získanie“ vzájomného uznania od subjektov, s ktorými jedinec vstupuje do interakcie v sociálnom prostredí.⁵ Zneuznanie je dynamickým protipólom uznania, z ktorého prameňa sociálne konflikty. Pri analýze zneuznania vychádzame zo sociálneho napätia a deprivácie, ktoré sú dôsledkom zneuznania normatívnych očakávaní jednotlivcov a taktiež hnacou silou vývoja v spoločnosti.⁶ Zneuznanie je fenoménom expanzívne zasahujúcim nielen do mikroúrovne rutinných medziľudských vzťahov, ale výrazne sa prejavuje najmä v rovine sociálne a kultúrne definovaných vzťahov, pričom jeho intenzita vzrastá na globálnej a transnacionálnej úrovni, kde dochádza k prekročeniu národných lokálnych vzorcov, a pojem zneuznania sa tak kryštalizuje vo všetkých súvislostiach a smeroch. Na globálnej a transnacionálnej úrovni vystupujú vzájomné vzťahy komplexnejšie, na rozdiel od lokálneho zneuznania, v ktorom ide o izolovanejšie prvky, čo je determinované jeho jednoduchšou štruktúrou. Lokálne zneuznanie logicky nereflektuje zložitost prvkov vyskytujúcich sa v rámci medzinárodného usporiadania. Uznanie a zneuznanie za hranicami národných štátov vyžaduje artikuláciu nových foriem zne/uznania akcentujúcich sociálnu dynamiku bojov o uznanie v oblasti extrateritoriálneho uznania sociálnych ľudských práv, ktorú anticipujú sociálne zneuznané skupiny.⁷

V predkladanej štúdiu sa usilujeme na pozadí Honnethovej teórie uznania poukázať na problém sociálneho uznania v globálnych a transnacionálnych súvislostiach, pričom identifikujeme nezaujem médií o problémy solidarity na globálnej úrovni. V rozvojových krajinách existujú isté rozdiely usporiadania médií v porovnaní s modelmi mediálnych systémov, ktoré definovali Hallin a Mancini,⁸ resp. mediálny systém je priamo závislý od politického usporiadania, ktoré je v každej krajine na inej úrovni. Rovnako argumentujeme problém súvisiaci s tematickou agendou médií, resp. s porušovaním normatívnych očakávaní divákov, predovšetkým s normou rôznorodosti.⁹ Média každodenne vyberajú z veľkého množstva udalostí a svoju pozornosť venujú iba nepatrnému výseku informácií. Nastofovanie agendy a preferencia určitých informácií sú v súčasnosti priamo determinované záujmami skupín, ktoré vstupujú do komunikácie s verejnosťou pričom dôležitú úlohu zohráva stupeň relevancie tém.¹⁰

1 Pojem uznania má svoj pôvod v Hegelovej filozofii, konkrétne vo Fenomenológii ducha. V tejto tradícii predstavuje uznanie ideálny recipročný vzťah medzi subjektmi, v ktorom každý chápe toho druhého ako seberovného a zároveň ako od seba oddeleného. Tento vzťah je pokladaný za niečo, čo konštituuje subjektivitu. Novohegelovci Ch. Taylor a A. Honneth v nadväznosti na Hegela a C. H. Meada tvrdia, že pojem uznania implikuje tézu, v ktorej sociálne vzťahy predchádzajú individuum a intersubjektivita má prednosť pred subjektivitou. Znamená to, že nevyhnutnou podmienkou získania úplnej, neporušenej subjektivity je akceptovanie, rešpektovanie či ocenenie schopností a výkonov človeka zo strany iných partnerov interakcie.

2 FRASEROVÁ, N., HONNETH, A.: *Přerozdělování nebo uznání?* Praha: FILOSOFIA, 2004.

3 SOLÍK, M.: *K problematice kulturního uznání Charlesa Taylora*. In Filozofický časopis, 2014, Vol. 62, No. 2, s. 203 – 216.

4 PALOVIČOVÁ, Z.: *Normativnost pojmu uznania*. In Filozofia, 2007, Vol. 62, No. 8, s. 658 – 667.

5 Porov. HONNETH, A.: *Freedom's right: The social foundations of democratic life*. Cambridge: Polity Press, 2014; HONNETH, A.: *The Struggle for Recognition: Moral Grammar of Social Conflicts*. Cambridge, Massachusetts: The MIT Press, 1996; HRUBEC, M.: *Od zneuznání ke spravedlnosti. Kritická teorie globální společnosti a politiky*. Praha: FILOSOFIA, 2011; PALOVIČOVÁ, Z.: *Normativnost pojmu uznania*. In Filozofia, 2007, Vol. 62, No. 8, s. 658 – 667; SOLÍK, M., LALUHOVÁ, J.: *Reflections on solidarity in global and transnational environment: Issue of social recognition in the context of the potential and limitations of the media*. In Human Affairs, 2014, Vol. 24, No. 4, p. 481 – 491; SOLÍK, M.: *Komunikácia v spoločenském kontexte – uznanie ako intersubjektívny predpoklad*. In Communication Today, 2010, Vol. 1, No. 2, s. 41 – 57; ROUBAL, O.: *Potíže s identitou – umění sebetvorby a problém uznání*. In Communication Today, 2011, Vol. 2, No. 1, s. 27 – 38.

6 Honneth chápe zneuznanie negatívne a pokladá ho za poškodzujúce, pretože naruša pozitívne sebachápanie subjektu, ktoré je možné získať intersubjektívne. Porov. HONNETH, A.: *Integrity and disrespect: Principles of Conception of Morality Based on the Theory of Recognition*. In Political Theory, Vol. 20, No. 2, p. 187 – 201.

7 SOLÍK, M., LALUHOVÁ, J.: *Reflections on solidarity in global and transnational environment: Issue of social recognition in the context of the potential and limitations of the media*. In Human Affairs, 2014, Vol. 24, No. 4, p. 481 – 491.

8 HALLIN, D. C., MANCINI, P.: *Systémy médií v postmoderním světě. Tři modely médií a politiky*. Praha: Portál, 2008.

9 TRAMPOTA, T., VOJTĚCHOVSKÁ, M.: *Metody výzkumu médií*. Praha: Portál, 2010, s. 100.

10 Relevancia je prvotná určujúca podmienka potreby orientácie. Aplikovaním tohto tvrdenia na subjekt našej štúdie môžeme

Nadväzujúc na problematiku uznania v kontexte globalizácie a transnacionálnej ekonomiky, nie je možné opomenúť spôsob zobrazovania a následnú interpretáciu mediálnych obsahov, resp. informácií z regiónov vo vzťahu k procesom zabezpečujúcim ich šírenie. Sprostredkovanie informácií v súčasných podmienkach globálnej komunikácie je spojené s existenciou nadnárodných komunikačných konglomerátov. Tie je možné považovať za kľúčových aktérov globálneho systému komunikácie. Veľké komunikačné skupiny operujú síce na globálnom trhu, ale takmer všetky sídlia v Severnej Amerike, Európe, Austrálii alebo Japonsku.¹¹ Rozvoj komunikačných konglomerátov smeruje ku koncentrácii ekonomickej a symbolickej moci, ktoré sú sústredené do rúk súkromných vlastníkov.¹² Koncentrácia vlastníctva mediálnych podnikov umožňuje selektívnosť pri výbere informácií, ktoré nie je možné overovať vzhľadom na ich povahu a vzdialenosť miesta diania. Aj táto skutočnosť negatívne prispieva k nedostatočnému záujmu a marginalizácii problematiky solidarity a uznania v rozvojových krajinách.¹³ Celý subjekt nášho záujmu a skúmania zároveň podčiarkuje skutočnosť, že komunikačné systémy sú previazané s výkonom ekonomickej, politickej a vojenskej moci.¹⁴

V prvej časti sa venujeme koncepcii uznania Axela Honnetha, ktorý formuloval problém uznania na interpersonálnej úrovni, pričom štruktúroval svoju trojúrovňovú teóriu uznania v lokálnej pospolitosti. Následne sa zameriavame na otázky solidarity na globálnej úrovni, konkrétne na problémy, ktoré súvisia s obmedzenými možnosťami realizácie solidarity v prostredí globálnej a transnacionálnej ekonomiky. V tretej časti poukazujeme na možnosti a limity médií pri artikulácii bojov o sociálne uznanie v globálnom a transnacionálnom priestore, aby sme následne argumentovali možné scenáre pri reformulácii otázok verejného záujmu.

Ukotvenie uznania v lokálnych a transnacionálnych vzťahoch

Honneth vo svojej práci *The Struggle for Recognition: Moral Grammar of Social Conflicts* definuje tri formy vzájomného uznania – lásku, právo a solidaritu.¹⁵ Pod láskou ako prvou základnou formou uznania rozumie Honneth rôzne druhy priateľstva, vzťahy rodičov a detí a taktiež erotické vzťahy, ktoré majú silný emocionálny náboj. Táto forma vzájomného uznania napomáha pri vytváraní základnej sebadôvery (basic individual self-confidence). Ako druhú formu uznania definuje Honneth právo, pričom vychádza z predpokladu, že sa vzájomne chápeme ako nositelia určitých práv a nárokov. Na základe tejto formy uznania vzniká praktický vzťah k sebe samému v podobe sebarešpektu (self-respect).¹⁶ Tretiu formu vzájomného uznania predstavuje solidarita, ktorá je získavaná podieľaním sa na činnosti ľudského spoločenstva a prispievaním k spôsobu života. V tejto forme vzájomného uznania vzniká praktický vzťah k sebe v podobe sebaúcty (self – esteem), pričom ide o typ sociálneho ocenenia konkrétnych črt a schopností jednotlivcov. Na rozdiel od prostredia, v ktorom vzniká druhý typ vzájomného uznania (právo), sa táto komunita svojimi hodnotami a cieľmi odlišuje od iných sociálnych skupín. Nejde totiž o univerzálne uznanie rovnakých statusov ako v prípade práva, ale o solidaritu s partikulárnou komunitou.

konštatovať, že práve o sociálne zneuznanie a otázky solidarity na transnacionálnej a globálnej úrovni nejavi recipient záujem (tieto problémy totiž nesúvisia bezprostredne s jeho existenciou), a preto je pre väčšinu obyvateľov západného sveta dianie v krajinách geograficky vzdialenejších regiónov irelevantné. Porov. McCOMBS, M.: *Agenda setting*. Praha: Portál, 2009, s. 93.

11 Rozvojové krajiny im často poskytujú trhy pre mediálne služby a produkty, ale takmer žiadny z mediálnych podnikov nemá v týchto krajinách sídlo.

12 THOMPSON, J. B.: *Média a modernita*. Praha: Karolinum, 2004, s. 131 – 132.

13 Je dôležité pripomenúť, že súčasné obdobie je charakteristické posilňovaním nastupujúcich veľmocí, ako sú Čína, India, Brazília. Obnovuje sa mocenské postavenie Ruska a uznáva sa význam islamského sveta. Éra, v ktorej dominoval „West“, sa postupne transformuje na „Rise of the Rest“, čo prináša potenciál nového globálneho koncernu veľmocí, s čím súvisí aj narastajúci vplyv mediálnych centier ako RT (Rusko), CCTV (Čína), Al Jazeera atď., ktoré môžu potenciálne výrazným spôsobom zasiahnuť do spôsobu informovanosti verejnosti o marginalizovaných témach v rozvojových krajinách.

14 THOMPSON, J. B.: *Média a modernita*. Praha: Karolinum, 2004, s. 137.

15 Honneth hľadá praktické spoločenské podmienky poskytujúce priestor na rozvoj „praktického“ vzťahu k sebe samému a k spoločnosti. Pre Honnetha predstavuje pojem uznania prioritu, pretože je pred všetkými ostatnými ľudskými vzťahmi k svetu. HONNETH, A.: *The Struggle for Recognition: Moral Grammar of Social Conflicts*. Cambridge, Massachusetts: The MIT Press, 1996.

16 Honneth presadzuje vyšší stupeň morálky vo svetovej politike a argumentuje v prospech posilnenia ľudských práv.

Artikulácia solidarity v prostredí globálnej a transnacionálnej ekonomiky

V tejto časti si všimame uznanie z pohľadu normatívnej koncepcie ekonomicko-sociálnych otázok za hranicami národného štátu. Orientujeme sa na artikuláciu extrateritoriálneho uznania nositeľov sociálnych práv pre medzinárodnú a nadnárodnú rovinu spravodlivosti. Významným dôvodom zneuznania nositeľov práv je skutočnosť, že v právnom usporiadaní nie sú jasne uznané záväzky silných ekonomických aktérov, pôsobiacich v prostredí globálneho kapitalizmu. Odstraňovanie globálnej sociálnej nespravodlivosti je potrebné normatívne vymedziť. Pri analýze interkultúrneho uznania sa zaoberáme kultúrno-diplomatickým konaním, t. j. ako upraviť vzťahy medzi rôzne kultúrne definovanými skupinami a ako nachádzať a vytvárať transkultúrne presahy v oblasti uznania základných potrieb človeka.

Na rozdiel od toho v Afrike a v Ázii ide o boj o ekonomicko-sociálne prežitie. Odpor voči nespravodlivosti v týchto oblastiach vyjadrujú skupiny a jednotlivci v rámci skúseností s porušovaním očakávaného uznania a zneuznanie sa transformuje na motivačnú silu, ktorá je základom celého odporu a kritiky. Každý deň zomiera v dôsledku problémov spojených s chudobou okolo 50-tisíc ľudí, čo predstavuje 18 miliónov ľudí ročne.²² Ak by chceli títo ľudia protestovať, museli by nájsť spôsob vyjadrenia nesúhlasu, no tento potenciálny subjekt spoločenskej zmeny je kvôli blahobytu západu takmer neviditeľný.

V prípade, že sa usilujeme určiť normatívne požiadavky globálne chudobných ľudí, ktorí sú konfrontovaní so sociálnym zneuznaním, nemôžeme sa sústrediť iba na verejne artikulované normatívne ciele. Ľudia sú zvyknutí očakávať, že nespokojnosť sa bude prejavovať spôsobom typickým pre tradičný subjekt morálnych a politických protestov západu. Západný spôsob verejného vyjadrenia skúsenosti s nespravodlivosťou predstavuje nezastupiteľnú úlohu pri zápase o spravodlivosť, avšak samotné verejné vyjadrenie nespokojnosti nemôže byť základom dôležitosti, a to ani vtedy, ak by bolo utrpenie globálne chudobných verejne manifestované. Používanie takéhoto ukazovateľa nám zabráňuje zohľadniť ďalšie neverejné formy sociálneho nedostatku, ktorý by si zaslúžil našu pozornosť. Tento prístup totiž zachováva typické obmedzenia pre súčasnú úroveň artikulácie zneuznania. Tzv. západný štýl prístupu k sociálnemu nedostatku prehliada každodenné podoby sociálneho bezprávia, ktoré si verejnosť nevšima. Ľudia z rozvojových krajín formulujú svoje nároky prostredníctvom každodenného zápasu o prežitie v základných životných podmienkach a v extrémnej chudobe. Je zrejme, že im ich podmienky nedovoľujú prejaviť nesúhlas prostriedkami, ktoré sú typické pre nás, t. j. napríklad demonstráciami v uliciach. Ich boje o uznanie sú boje o vodu, potraviny, prístrešok atď. Sme svedkami úsilia o redefiníciu ekonomického, politického a kultúrneho uznania jednotlivých aktérov a postupného prechodu od unipolarizmu a unilateralizmu k multipolarizmu a multilateralizmu. Jednotlivé krajiny a celé makroregióny sa usilujú o uznanie svojej vlastnej verzie modernizácie, ktorú nechcú redukovat' na západný (globálny) vzor. Zásadnou otázkou budúcnosti pozemskej civilizácie bude vyrovnanie sa s koexistenciou rôznorodých modernít a ich kultúrnych a sociálnych nárokov, ktoré v súčasnosti nie sú vypočítané.

Dialóg Fraserovej a Honnetha²³ patrí k reprezentatívnym diskusiám na túto tému. Súhlasíme s Honnethovým tvrdením, že Fraserová²⁴ teoreticky podceňuje sociálne hnutia, ktorým je upierané verejné sociálne uznanie. Avšak, domnievame sa, že Honneth na strane druhej prehliada, že Fraserová sa venuje dôležitým globálnym otázkam, čo platí v prípade meniacej sa úlohy národných štátov v globálnom kontexte. Honneth marginalizuje globálny rozmer analýzy a nevšima si sociálne hnutia z minulosti. Adekvátna teória by mala vnímať

Integrácia vzájomných vzťahov je v Honnethovej argumentácii závislá od hĺbky zakotvenia jedincov vo vzťahoch s druhými. Tento rámec je možné prekročiť a solidárne sa stotožniť s regionálnymi alebo kontinentálnymi interkultúrnymi pospolitostami rovnako ako s kozmopolitnou pospolitostou. Takáto interpretácia je podľa nás akýmsi zabudnutým prvkom Hegelovej filozofie, na ktorej je založené univerzalistické stanovisko pospolitosti. Honneth nadväzuje nielen na Hegelovu koncepciu uznania, ale aj na koncepciu pospolitosti, avšak nepredkladá neohegelovskú koncepciu prekračujúcu hranice medzinárodnej politiky a analyzujúcu globálne a transnacionálne otázky. Hlavný problém, ktorý identifikujeme v Honnethovej koncepcii, je podcenenie transnacionálnych a globálnych väzieb. Transnacionalizácia a globalizácia sa podieľajú na dectatizácii ekonomického, politického a sociálneho usporiadania. Český filozof a sociálny vedec Marek Hrubec argumentuje, že tento prístup Honnethovi znemožňuje pochopiť vývojovú dynamiku odohrávajúcu sa nad rovinou národných štátov.¹⁷ To je hlavný dôvod, prečo Honneth nemôže rozpracovať úvahy o globálnej sociálnej spravodlivosti a postavení západnej kultúry v globálnom rámci interkultúrnych vzťahov.

Rozšírenie Honnethovej teórie uznania za hranice národného štátu ponúka Volker Heins, pričom sa pohybuje v rámci kozmopolitnej teórie.¹⁸ Heins sa pokúša o globálne rozvinutie Honnethových vzorcov uznania, ktoré by určovali morálne očakávanie jedincov vo vzájomných vzťahoch lásky, práva a ocenenia v transnacionálnom prostredí, pričom si je explicitne vedomý faktu, že inštitucionálny rámec na uplatnenie týchto zásad uznania je v medzinárodnom priestore veľmi slabý.

Láska ako prvá forma vzájomného uznania je v teritoriálnom rozsahu neutrálna, čo dokazujú vzťahy na diaľku a manželstvá partnerov z rôznych krajín sveta. Nazdávame sa, že napríklad adopcia detí „na diaľku“ (ktorú Heins argumentuje pri svojej transpozícii) vôbec nezapadá do Honnethových analýz uznania, pretože obchádza intímne vzťahy. Napriek tomu, že „adopcia na diaľku“ pripomína vzťah rodiča a dieťaťa, ide primárne o vzťah solidarity s nezabezpečenými deťmi v krajinách tretieho sveta a tento typ adopcie možno označiť ako hraničný na rozmedzí prvej a tretej formy uznania u Honnetha.

Právne uznanie považuje Heins za príliš teritoriálne špecifikované, a preto ho vníma ako problematické v transnacionálnom priestore. Problematickosť nachádza najmä pri presadzovaní individuálnych práv, ktoré logicky spája so štátnymi inštitúciami a územím národného štátu. Poukazuje na limitované uplatňovanie ľudských práv v dôsledku ich nedostatočného inštitucionálneho zakotvenia. Heins obmedzuje ľudské práva iba na rámec národných štátov a podceňuje v tejto súvislosti medzinárodné inštitúcie, ktoré sú vo svojej podstate prekročením štátov v medzinárodnej i transnacionálnej rovine.

V prípade solidarity ako tretej formy uznania je problém umocnený skutočnosťou, že na medzinárodnej úrovni nemá solidarita dostatočnú oporu v spoločných hodnotách.¹⁹ Podobne argumentuje Hrubec, ktorý si všima, že „za hranicami národného štátu nemá solidarita adekvátnu paralelu, konkrétne neexistujú dostatočne rozvinuté globálne hodnoty, ktoré by boli základom tohto druhu uznania“.²⁰ Nerovnaké ohodnotenie práce v transnacionálnom meradle evidentne zneuznáva, a tým znevažuje osoby, ktoré podali výkon za nižšie ohodnotenie, ako by im patrilo vo vyspelých krajinách.²¹

17 HRUBEC, M.: *Od zneuznání ke spravedlnosti. Kritická teorie globální společnosti a politiky*. Praha: FILOSOFIA, 2011.

18 HEINS, V.: *Realizing Honneth: redistribution, recognition and global justice*. In *Journal of Global Ethics*, 2008, Vol. 4, No. 2, p. 141 – 153.

19 Porov. HRUBEC, M.: *Od zneuznání ke spravedlnosti. Kritická teorie globální společnosti a politiky*. Praha: FILOSOFIA, 2011; HEINS, V.: *Realizing Honneth: redistribution, recognition and global justice*. In *Journal of Global Ethics*, 2008, Vol. 4, No. 2, p. 16.

20 HRUBEC, M.: *Kritická koncepce mezinárodního uspořádání. Axel Honneth o uznání mezi státy*. In *Filozofia*, 2011, Vol. 66, No. 5, s. 417.

21 Honneth si uvedomuje ťažkosť, ktoré by so sebou transpozícia priniesla, preto sa o ňu vôbec nepokúša. Uvažuje lokálne, neusiluje sa o prenos foriem uznania do medzinárodného priestoru, avšak súhlasí s názorom, že právne vzťahy sú v medzinárodnej rovine najrozvinutejšie, zatiaľ čo sféry lásky a solidarity, t. j. ocenenie výkonu v globálnom meradle, sú takmer nerozvinuté. Práve preto, z hľadiska morálneho a spoločenského realizmu, poskytujú slabý podklad pre normatívne presahy v boji o uznanie. Honneth pracuje s relatívne skromným normatívnym presahom. Porov. HRUBEC, M.: *Preconditions of an intercultural dialogue on human rights*. In *Veritas*, 2010, Vol. 55, No.1, p. 183 – 205; HRUBEC, M.: *Od zneuznání ke spravedlnosti. Kritická teorie globální společnosti a politiky*. Praha: FILOSOFIA, 2011.

22 Porovnaj so štatistikami Annex Table 2: *Deaths by cause, sex and mortality stratum in WHO regions, estimates for 2002* (The world health report 2004 – changing history). [online]. [2014-10-10]. Dostupné na: <http://www.who.int/whr/2004/annex/topic/en/annex_2_en.pdf?ua=1>. : *Annex 2: Deaths by cause, sex and mortality stratum in WHO Regions, estimates for 2002 (The world health report 2003 - shaping the future)*. [online]. [2014-10-10]. Dostupné na: <http://www.who.int/whr/2003/en/Annex2-en.pdf?ua=1>; POGGE, T.: *World poverty and human rights*. Cambridge: Polity Press, 2002, p. 2, 98, 231; HRUBEC, M.: *Od zneuznání ke spravedlnosti. Kritická teorie globální společnosti a politiky*. Praha: FILOSOFIA, 2011; s. 405 – 411.

23 FRASEROVÁ, N., HONNETH, A.: *Prerazdělávání nebo uznání?* Praha: FILOSOFIA, 2004.

24 Fraserová upozorňuje na ovplyvňovanie národných sociálnych, ekonomických, politických a kultúrnych javov v spoločnosti rôznymi zásahmi, ktoré môžu zhoršiť národné pomery, ako je napríklad životná úroveň, čo môže ohroziť národnú aj medzinárodnú spravodlivosť.

skutočnosť, že nesúhlas rôznych zneuznaných skupín obyvateľstva sa doteraz nerozvinul do silných foriem. Na druhej strane pochopenie nesúhlasu globálne chudobných a ich normatívnych očakávaní vyžaduje analýzu súčasného medzinárodného a nadnárodného usporiadania a potreby globálne chudobných je možné uspokojiť odstránením prekážok, ktoré bránia ich naplneniu.

Na každodenné boje o uznanie musíme pamätať aj vtedy, keď im nie je venovaná takmer žiadna pozornosť, pričom nesmieme zabúdať na rozvoj sociálneho skúmania globálneho usporiadania. Požiadavka posilnenia súčasného medzinárodného práva je len prvou z celej palety ďalších požiadaviek. Medzinárodný právny systém obsahuje viaceré progresívne prvky, ktoré by bolo vhodné rozvíjať, a tým prispieť k dotváraniu kozmopolitného právneho systému. Jedným z dôležitých prvkov, ktoré sa dostávajú do popredia, je extrateritoriálne uznanie. Hrubec argumentuje, že v rámci „vestfálskeho systému medzinárodných vzťahov bol koncept extrateritoriálneho uznania využívaný len v malom obmedzenom množstve prípadov, ktoré príliš neovplyvňovali väčší počet osôb a ani systém medzinárodných vzťahov“.²⁵ Extrateritoriálne uznanie umožňuje reguláciu transnacionálnej ekonomiky, tá však zároveň ohraničuje možnosti pôsobenia extrateritoriálneho uznania. Transnacionálne korporácie presadzujú svoje záujmy a ich politika prináša straty práve najviac znevýhodneným subjektom a najchudobnejšiemu obyvateľstvu sveta.

Sme svedkami dvoch protichodných procesov. Na jednej strane vznikajú globálne a transnacionálne ekonomické štruktúry (napr. Medzinárodný menový fond (IMF), Svetová obchodná organizácia (WTO), Svetová banka (WB)) a na strane druhej sa začína vytvárať globálna a transnacionálna sociálna kritika. Ľudia sa búria proti negatívnym vplyvom, ktoré do mnohých krajín priniesli najrôznejšie druhy liberalizácie, nariadenej ako súčasť programu štrukturálneho prispôsobenia sa. Negatívny vplyv týchto opatrení na najzraniteľnejšiu časť svetovej populácie predstavuje zásadný argument v diskusiách o regulácii transnacionálnych korporácií a medzinárodných finančných inštitúcií. Národné štáty stratili svoj pôvodný vplyv, pričom korporácie a medzinárodné finančné inštitúcie svoj vplyv výrazne posilnili. Globalizácia zlikvidovala schopnosť štátov akumulovať zisky v chudobných krajinách a presúva ich smerom k nadnárodným korporáciám. Iris Young sa k tejto situácii vyjadruje argumentom, v ktorom model zodpovednosti založenej na sociálnych vzťahoch hovorí, že aktéri sú zodpovední za štrukturálnu nespravodlivosť, pretože sa svojím konaním zúčastňujú na procesoch vedúcich k nespravodlivým dôsledkom.²⁶

Kritika ani deskripcia doterajšieho globálneho usporiadania nie je rozvinutá natoľko, aby smerovala k normatívnemu ospravedlňovaniu globálneho štátu, preto je jeho normatívita problematická. Honneth pracuje s relatívne skromným normatívnym presahom súčasného stavu, odhaľuje iba menší emancipačný potenciál možného vývoja vzorcov uznania a nevenuje sa dlhodobému civilizačnému a technologickému vývoju. V Honnethovom prípade ide iba o pozitívny alebo ambivalentný vývoj (ktorý označuje ako paradoxy kapitalistickej modernizácie), nie o negatívny vývoj.

Možnosti a limity médií pri verejnej artikulácii bojov o sociálne uznanie

Politické usporiadanie krajiny a jej ekonomická úroveň vytvárajú bazálne podmienky pre existenciu mediálneho systému a postavenie médií v ňom. V súčasnosti sme svedkami „transnacionálnej koncentrácie“ a „koncentrácie multimédií“. Dôsledkom tohto procesu je fakt, že mediálny priemysel je čoraz viac ovládaný úzkou skupinou vlastníkov, ktorí majú rozhodujúce slovo. Táto skutočnosť odkazuje na vznik názorovej monopolizácie, prezentovanej najmä dominantnými transnacionálnymi mediálnymi koncernami, ktoré pôsobia na jednotlivých národných i svetových trhoch.²⁷ Mediá by mali svoje pôsobenie prioritne orientovať na požiadavky plnenia verejného záujmu. Zároveň sú organizáciami, ktorých primárnym záujmom je generovať

zisk a realizovať export svojich mediálnych produktov. Súčasné globálne informačné toky sú ovládané malou množinou spravodajských subjektov. V medzinárodných spravodajských konglomerátoch má dominantné postavenie západná Európa a Severná Amerika. To, že tieto oblasti sveta ovládajú väčšinu medzinárodných informačných tokov, môže mať vplyv na šírenie hodnôt a perspektív pohľadu na svetové udalosti. Globálne televízne organizácie sa tak stávajú hlavným zdrojom správ z rozvojových krajín, pričom vplyv ich obrazového spravodajstva je masívny.²⁸ Globalizačné tendencie, transnacionálne pôsobenie mediálnych podnikov a koncentrácia informačných zdrojov vplyva na selekciu tém a spôsob ich zobrazovania.

Exponovaná otázka solidarity úzko súvisí so systémovým nastavením jednotlivých médií v národných štátoch. S cieľom lepšie pochopiť celú problematiku sa v krátkom exkurze budeme venovať normatívnej oblasti médií v zmysle novinárskej etiky a spoločenskej zodpovednosti médií. Novinárska etika ako disciplína aplikovanej etiky vznikla historicky skôr než etika médií. Novinárstvo je základným výrazovým prostriedkom médií, novinárska etika zasa predstavuje základ etiky médií.²⁹ V oblasti novinárskej etiky rozlišujeme dve úrovne – inštitucionálnu a osobnú. Na inštitucionálnej úrovni má novinárska etika podobu skupinových etických princípov, noriem a požiadaviek, ktoré regulujú dané profesijné aktivity. V individuálnej rovine sa prejavuje v profesijnom správaní každého jednotlivca, ktorý vykonáva profesijnú činnosť alebo reprezentuje danú profesiu.³⁰ Profesijná novinárska etika je súhrn etických požiadaviek, pravidiel a záväzkov, ktorými sa riadia všetci členovia novinárskej obce.³¹ Profesijná etika sprevádza novinárov od počiatkov žurnalistiky, aj keď jej obsah a formy sú historicky podmienené spoločenským vývojom, historickými udalosťami, používaním nových technologických a technických prostriedkov, ale aj spoločensko-vedným poznaním, najmä etickým.³² V úzkej nadväznosti na etiku médií a etiku žurnalistiky uvádzame aj hodnotu, ktorej význam a dôležitosť sa zvyšuje v súčasných podmienkach širokých možností vysielania a prijímania mediálnych obsahov. Tradícia spoločenskej zodpovednosti, ktorá dostala svoj filozofický základ v americkej Komisii pre slobodu tlače (Commission on the Freedom of the Press) v roku 1947, bola s veľkým odhodlaním a účinkami zavedená do praxe predovšetkým v krajinách západnej Európy po druhej svetovej vojne. K jej aplikácii viedli tri podnety: a) pranie začať po vojne znovu, b) všeobecný vzostup „progresívnejšej“ politiky, c) skúsenosť s vlnou koncentrácie tlače, ktorá oživila obavy zo súkromného mediálneho monopolu.³³ Momentálnou kľúčovou spoločenskou výzvou, ktorá stojí pred mediálnym priemyslom, je taká integrácia podnikateľských a mediálnych aktivít, ktorá by udržala primárne poslanie médií – slúžiť vo verejnom záujme. Ide najmä o revitalizáciu žurnalistiky ako štvrtého piliera demokracie a globálnu kultiváciu verejnosti. Mnohé mediálne podniky vedome alebo nevedome ignorujú túto výzvu a činnosť ich spravodajských štábov, tvorivých tímov a redakcií sa primárne podriaďuje tvorbe zisku. Spoločenská zodpovednosť podnikov je výzva adresovaná všetkým podnikom (vrátane mediálnych), aby si uvedomili, že neexistujú vo vzduchoprázdne, ale vznikli v konkrétnych ekonomických, legislatívnych, kultúrnych a prírodných podmienkach. Aj mediálny podnik vznikol preto, aby v rámci spoločenskej deľby práce vytváral hodnoty a produkty pre iných a zároveň, aby zabezpečoval majiteľovi živobytie. Mediálny podnik však vznikol v spoločnosti a má povinnosť voči spoločnosti plniť v jednote tieto dve základné funkcie.

Koncepciu spoločenskej zodpovednosti médií je možné aplikovať predovšetkým v podmienkach, v ktorých sa manažment, príp. vlastníci mediálneho podniku nemusia prioritne zaoberať otázkami finančného zabezpečenia. Takáto spoločnosť je zvyčajne finančne stabilizovaná a typickou črtou je vysoká úroveň novinárskeho profesionalizmu jej pracovníkov. V kultúrno-historickom kontexte Európy tak spoločenskú zodpovednosť môžeme chápať aj ako nástroj, ktorý vedie k zvyšovaniu konkurencieschopnosti voči ostatným spoločnostiam a príjemca ju vníma ako pridanú hodnotu, znak odlišnosti od iných subjektov na trhu.

28 TRAMPOTA, T.: *Zpravodajství*. Praha: Portál, 2006, s. 175 – 177.

29 REMIŠOVÁ, A.: *Etika médií*. Bratislava: Kalligram, 2010, s. 22.

30 Porov. SOLÍK, M., LALUHOVÁ, J.: *Reflections on solidarity in global and transnational environment: Issue of social recognition in the context of the potential and limitations of the media*. In Human Affairs, 2014, Vol. 24, No. 4, p. 481 – 491; REMIŠOVÁ, A.: *Etika médií*. Bratislava: Kalligram, 2010, s. 81 – 82.

31 Základné premisy o profesijných etikách platia aj pre novinársku profesijnú etiku.

32 REMIŠOVÁ, A.: *Etika médií*. Bratislava: Kalligram, 2010, s. 88.

33 Porov. McQUAIL, D.: *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál, 2009, s. 184.

25 HRUBEC, M.: *Od zneuznání ke spravedlnosti. Kritická teorie globální společnosti a politiky*. Praha: FILOSOFIA, 2011, s. 414.

26 YOUNG, I. M.: *Odpovědnost a globální spravedlnost: model odpovědnosti založený na sociálních vztazích*. In HRUBEC, M. a kol.: *Sociální kritika v éře globalizace*. Praha: FILOSOFIA, 2008.

27 PRAVDOVÁ, H.: *Determinanty kreování mediální kultury*. Trnava: Fakulta masmediální komunikace UCM, 2009, s. 150 – 151.

Prostredie rozvojových krajín uvedenými podmienkami nedisponuje, a teda aplikáciu spoločenskej zodpovednosti domácimi médiami nie je možné plnohodnotne realizovať. Na viacerých miestach v tejto štúdiu však upozorňujeme na to, že globálny tok informácií (aj z rozvojových krajín) vo väčšine prípadov zabezpečujú korporácie, ktoré sídlia v západnej Európe alebo Severnej Amerike. Lokalizácia a geopolitické zázemie týchto korporácií ich predurčujú k tomu, aby boli záujmové skupiny (medzi ktoré patria o. i. aj verejnosť, publikum a objekt) mediálnych podnikov zohľadňované v produkovaných a distribuovaných obsahoch. Formy uznania jednotlivcov, ktorí tvoria spoločenskú základňu rozvojových krajín však v tematickej agende globálnych mediálnych korporácií absentujú.

Vychádzajúc z Remišovej koncepcie zodpovednosti mediálneho podniku vo vzťahu k verejnosti majú podniky nastoľovať závažné aktuálne témy, rešpektovať práva verejnosti na pravdivé informácie, rešpektovať ľudské práva každého človeka, strážiť demokraciu, nepropagovať útočné vojny, nešíriť násilie a agresivitu, nepropagovať akúkoľvek formu diskriminácie a neznášanlivosti, poskytovať priestor na zverejňovanie myšlienok.³⁴ Momentálne nastavenie komunikačných kanálov a rôznorodosť informačných zdrojov stierajú časopriestorové hranice. Aktívny recipient má možnosť dostať sa k informáciám o dianí v rozvojových krajinách, ale habituácia a trivializácia spôsobená dlhodobým vplyvom médií zapríčinili, že otázky solidarity, týkajúce sa obyvateľov rozvojových krajín, sú pre neho irelevantné. Možnosť získať informáciu je výsadou a právom jednotlivca, zmeniť stav subjektu našej štúdie na základe zistenia informácie už v samostatnej kompetencii jednotlivca nie je.

Moderný svet je prepojený a časová a priestorová blízkosť už prestali byť ukazovateľom etickej závažnosti. Naše uvažovanie musí byť aspoň sčasti založené na pocite zodpovednosti za druhých a uvedomení si, že ľudia sú zodpovední za dobro ostatných a participujú na tom istom záväzku, že sa k sebe budú správať dôstojne a s úctou. Kritický prístup k následkom globalizácie a transnacionálneho presahu rôznych subsystémov spoločností otvára cestu k morálnej a etickej katarzii médií. Pluralita zdrojov informácií a technologický pokrok spôsobujú, že prijemca už nie je závislý od dominantného typu globálnej informačnej siete. Rôznorodé komunikačné kanály pomáhajú uviesť do pohybu proces „demokratizácie zodpovednosti“ v tom zmysle, že starosť o vzdialenú ľudskú bytosť sa stáva čím ďalej tým významnejšou súčasťou každodenného života. Nové spôsoby šírenia informácií a obrazov povzbudzuje a prehľbuje pocit zodpovednosti za svet vzdialených ľudí, ktorí žijú v diametrálne odlišných životných podmienkach.³⁵

Koncept solidarity a reformulácia otázok verejného záujmu

Prítomnosť novinárskej etiky či potenciálna aplikácia teórie spoločenskej zodpovednosti v mediálnych podnikoch je žiaducim východiskom budovania základov pre implementovanie solidarity do produkovaných a šírených mediálnych obsahov. Potreba solidarity v súčasnej globalizovanej informačnej spoločnosti však nesporné naráža na prekážku, ktorou je neschopnosť, resp. nezáujem z pohľadu recipienta (publika) prijímať informácie o problémoch ľudí žijúcich v rozvojových krajinách. Pri uvažovaní o zmene nastavenia recepcie publika vo vzťahu k solidarite sa riadime premisou, že verejný záujem v perspektíve spoločného záujmu nie je nikdy daný a definitívny, ale je otvorený diskusií, zmenám a protinávrhom. Mení sa tak z hľadiska historického kontextu, ako aj z hľadiska kultúrneho kontextu a typu spoločnosti.³⁶

Kultúrny kontext je síce zakorenený hlboko v génoch príslušníkov národných štátov, ale zmena komunikácie a rozvoj nástrojov prostriedkov masovej komunikácie sa chtiac-nechtiac podpisujú aj pod zmeny v type spoločnosti.³⁷ Elektronický spôsob šírenia informácií a najnovšie komunikačné technológie ovplyvňujú

nielen spôsob distribúcie mediálnych obsahov, ale aj ich recepciu a interpretáciu. Tekutá modernita, ktorej jedným z predpokladov existencie sú práve nové informačno-komunikačné kanály, spôsobuje, že pojem sociálna sieť už nie je naplnená tradičnou definíciou (že ľudia žijú v spoločenstvách a úloha vzájomných vzťahov, ktoré tieto siete tvoria, je mimoriadna), ale naopak – súčasné sociálne siete nahrádzajú priame, bezprostredné a emocionálne ukotvené vzťahy.³⁸ Prítomnosť sociálnych sietí a následné vznikanie špecifických sociálnych skupín prispievajú k heterogénosti a atomizácii recipientov ako takých. Dôraz sa kladie na individualitu, samostatný výber tém. Podoba, autorské prevedenie a frekvencia mediovaných obsahov spôsobuje, že dochádza k habituácii, trivializácii, dehumanizácii, a to nielen vo vzťahu k ostatným členom skupín sociálnych sietí, ale aj k otázkam a problémom ľudí žijúcich v rozvojových krajinách. Reakcie publika sa menia a aj keď sme prostredníctvom televízneho či internetového spravodajstva svedkami udalostí, ktoré v nás vyvolávajú reakcie s náznakmi ľútosť či skutočného žiaľu nad podmienkami ľudskej existencie, absentuje potreba aktívne sa zapájať do riešenia ich nelichotivej situácie.

Uvedené nás priamo nabáda k vyvolaniu a formulácii nových potrieb publika vo vzťahu k verejnému záujmu. Národné štáty západného sveta disponujú sofistikovanými organizáciami zabezpečujúcimi komunikáciu na všetkých úrovniach. O médiách preto v tomto smere môžeme uvažovať ako o prostriedkoch, ktoré sú schopné vyvolať či stimulovať kultúrne a sociálne zmeny. Média majú nielen „technickú“, ale aj kultúrnu a inštitucionálnu moc tvarovať diskurzy, ktoré šíria.³⁹ Boli by teda schopné, s ohľadom na ich mediatizačný potenciál, vyvolať nové požiadavky publika so zameraním na uplatňovanie solidarity?

Pri hľadaní odpovede na položenú otázku si veľmi dobre uvedomujeme, že súčasného recipienta zaujímajú informácie o udalostiach z rozvojových krajín len veľmi okrajovo. So životom, každodenným bojom o prežitie a podmienkach v oblasti dostupnosti zdrojov či zdravotnej starostlivosti sa recipient dozvedá najmä v extrémnych prípadoch – akými napríklad boli nedávne správy o šírení vírusu ebola z krajín východnej Afriky a jeho potenciálneho prieniku do „rozvinutého“ sveta. Dovolíme si tvrdiť, že je tragédiou súčasnej spoločnosti je, že problém sa stáva objektom mediálnej agendy až v bode, v ktorom môže spôsobiť celosvetové ohrozenie.

Využívanie persuzívnych techník mediálnymi organizáciami je možno naivnou predstavou v otázkach súvisiacich s uplatňovaním solidarity, ale základné vlastnosti jej komunikačnej stratégie, akými sú vzbudzenie pocitu náklonnosti, sympatie a nezištnej pomoci,⁴⁰ by sa mohli stať štartovacou líniou pri formulácii novej potreby verejného záujmu – potreby prítomnosti solidarity a jej aplikácie do mediovaných obsahov. Celý proces si však bezprecedentne vyžaduje aktívnu účasť publika a recipienta, ktorý solidarite poskytne žiadané sémantické naplnenie. Úlohou ďalších výskumov bude preto zistiť, či sú členovia „rozvinutých“ národných štátov západného sveta pripravení na prijímanie informácií o boji o každodenné uznanie.

Záver

Honneth vo svojej analýze neprekračuje hranice národného štátu, ale formuluje uznanie ako nevyhnutnú podmienku na získanie úplnej, neporušenej subjektivity na základe akceptovania, rešpektovania a ocenenia schopností a výkonov človeka zo strany iných partnerov interakcie. Popri politickej a kultúrnej dynamike je potrebné akcentovať sociálnu dynamiku bojov o uznanie v oblasti extrateritoriálneho uznania sociálnych ľudských práv, ktorú anticipujú sociálne zneuznané skupiny. Boj o sociálno-ekonomické uznanie vyjadruje naplnenie základných potrieb prežitia. Konštatujeme, že štáty by mali viac zdôrazňovať svoj vplyv v transnacionálnych organizáciách, a tým extrateritoriálne pozitívne regulovať činnosť globálnych a transnacionálnych ekonomických aktérov, ktorí by za svoju činnosť mali niesť právnu zodpovednosť, čím by bolo možné doceliť rozvinutie uplatnenia medzinárodných noriem sociálnej spravodlivosti. Medzi finančnými subjektmi

34 REMIŠOVÁ, A.: *Etika médií*. Bratislava : Kalligram, 2010, s. 276.

35 THOMPSON, J. B.: *Média a modernita*. Praha : Karolinum, 2004, s. 209; SOLÍK, M., LALUHOVÁ, J.: *Reflections on solidarity in global and transnational environment: Issue of social recognition in the context of the potential and limitations of the media*. In Human Affairs, 2014, Vol. 24, No. 4, p. 481 – 491.

36 TRAMPOTA, T.: *Zpravodajství*. Praha : Portál, 2006, s. 142.

37 Porov. RADOŠINSKÁ, J., VIŠŇOVSKÝ, J.: *Aktuálne trendy v mediálnej kultúre*. Trnava : Fakulta masmediálnej komunikácie UCM v Trnave, 2013; GÁLIK, S.: *Filozofia a médiá. K filozofickej reflexii vplyvu médií na utváranie (súčasnej) kultúry*. Bratislava : IRIS, 2012;

ZAUŠKOVÁ et al.: *Problems of innovative thinking advocacy within the Christian doctrine*. In *European Journal of Science and Theology*, 2014, Vol. 10, No. 3, p. 81 – 87.

38 PETRUSEK, M.: *Základy sociologie*. Praha : Akademie veřejné správy, 2009, s. 90.

39 BOČÁK, M.: *Diskurz – koncept kritický: nereflaktované riziká používania výrazu mediálny diskurz*. In *Jazyk a kultúra*, 2012, Vol. 3, No. 10, nestr.

40 PETRANOVÁ, D., VRABEC, N.: *Persuázia a médiá*. Trnava : Fakulta masmediálnej komunikácie UCM v Trnave, 2013, s. 94 – 115.

na jednej strane a domovskými štátmi (ktoré podliehajú normám medzinárodného práva) na strane druhej, by mal fungovať právny vzťah zakotvujúci zodpovednosť korporácií za ich transnacionálnu činnosť, ktorý by podporil extraterritoriálne uznanie jednotlivcov a sociálnych skupín a eliminoval by ich doterajšie poškodzovanie a zneuznanie. Neschopnosť štátov poskytnúť takúto reguláciu sa stáva základom motivácie zneuznaných jednotlivcov a skupín na vytváranie nadnárodných mechanizmov, ktoré by zabezpečili sociálnu spravodlivosť v regionálnom a globálnom meradle. Z funkcionalistického a normatívneho prístupu ku skúmaniu médií by sa mali tieto koncepcie rozšíriť o mediálnu reflexiu situácie v rozvojových krajinách. Média by pritom mali posilniť svoju informačnú funkciu a mali by relevantne informovať o dianí v tých častiach sveta, v ktorých sa produkujú svetové komodity ako bavlna, káva, soľ či ovocie, pričom tieto krajiny patria globálne k najchudobnejším. Ekonomické zábery transnacionálnych korporácií však v tomto procese budú zrejme limitom. Aj keď sme svedkami rýchleho rozvoja alternatívnych zdrojov informácií, ich mienkotvornosť zatiaľ nedosahuje úroveň globálnych informačných sietí.

LITERATÚRA:

- BOČÁK, M.: *Diskurz – koncept kritický: nerefektované riziká používania výrazu mediálny diskurz*. In Jazyk a kultúra, 2012, Vol. 3, No. 10, nestr. ISSN 1338-1148.
- FRASEROVÁ, N., HONNETH, A.: *Přerozdělování nebo uznání?* Praha: FILOSOFIA, 2004. 336 s. ISBN 80-7007-200-8.
- GÁLIK, S.: *Filozofia a médiá. K filozofickej reflexii vplyvu médií na utváranie (súčasnej) kultúry*. Bratislava: IRIS, 2012. 102 s. ISBN 978-80-89256-86-0.
- HALLIN, D. C., MANCINI, P.: *Systémy médií v postmoderním svete. Tri modely médií a politiky*. Praha: Portál, 2008. 368 s. ISBN 978-80-7367-377-2.
- HEGEL, G. W. F.: *Fenomenologie ducha*. Praha: Nakladatelství Československé Akademie Věd, 1960. ISBN neuvedeno.
- HEINS, V.: *Realizing Honneth: redistribution, recognition and global justice*. In Journal of Global Ethics, 2008, Vol. 4, No. 2, p. 141-153. ISSN 1744-9626.
- HONNETH, A.: *Integrity and disrespect: Principles of Conception of Morality Based on the Theory of Recognition*. In Political Theory, 1992, Vol. 20, No. 2, p. 187 – 201. ISSN 0090-5917.
- HONNETH, A.: *The Struggle for Recognition: Moral Grammar of Social Conflicts*. Cambridge, Massachusetts: The MIT Press, 1996. 215 p. ISBN 9780262581479.
- HONNETH, A.: *Freedom's right: The social foundations of democratic life*. Cambridge: Polity Press, 2014. 450 p. ISBN 9780745680064.
- HRUBEC, M.: *Preconditions of an intercultural dialogue on human rights*. In Veritas, 2010, Vol. 55, No. 1, p. 183-205. ISSN 0042-3955.
- HRUBEC, M.: *Kritická koncepcie medzinárodného usporiadání. Axel Honneth o uznání mezi státy*. In Filozofia, 2011, Vol. 66, No. 5, s. 405-422. ISSN 0046-385X.
- HRUBEC, M.: *Od zneuznání ke spravedlnosti. Kritická teorie globální společnosti a politiky*. Praha: FILOSOFIA, 2011. 564 s. ISBN 978-80-7007-362-9.
- McCOMBS, M.: *Agenda setting*. Praha: Portál, 2009. 256 s. ISBN 978-80-7367-591-2.
- McQUAIL, D.: *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál, 2009. 640 s. ISBN 978-80-7367-574-5.
- PALOVIČOVÁ, Z.: *Normativnost pojmu uznania*. In Filozofia, 2007, Vol. 62, No. 8, s. 658-667. ISSN 0046-385X.
- PETRANOVÁ, D., VRABEC, N.: *Persuázia a médiá*. Trnava: Fakulta masmediálnej komunikácie UCM v Trnave, 2013. 164 s. ISBN 978-80-8105-450-1.
- PETRUSEK, M.: *Základy sociologie*. Praha: Akademie veřejné správy, 2009. 189 s. ISBN 978-80-87207-02-4.
- POGGE, T.: *World poverty and human rights*. Cambridge: Polity Press, 2002. 284 p. ISBN 0745629954.
- PRAVDOVÁ, H.: *Determinanty kreovania mediálnej kultúry*. Trnava: Fakulta masmediálnej komunikácie UCM v Trnave, 2009. 359 s. ISBN 978-80-8105-113-5.
- RADOŠINSKÁ, J., VIŠŇOVSKÝ, J.: *Aktuálne trendy v mediálnej kultúre*. Trnava: Fakulta masmediálnej komunikácie UCM v Trnave, 2013. 154 s. ISBN 978-80-8105-516-4.
- REMIŠOVÁ, A.: *Etika médií*. Bratislava: Kalligram, 2010. 312 s. ISBN 978-80-9101-376-8.
- ROUBAL, O.: *Potíže s identitou – umění sebetvorby a problém uznání*. In Communication Today, 2011, Vol. 2, No. 1, s. 27-38. ISSN 1338-130X.

SOLÍK, M.: *Komunikácia v spoločenskom kontexte – uznanie ako intersubjektívny predpoklad*. In Communication Today, 2010, Vol. 1, No. 2, s. 41-57. ISSN 1338-130X.

SOLÍK, M.: *K problematike kultúrneho uznania Charlesa Taylora*. In Filosofický časopis, 2014, Vol. 62, No. 2, s. 203-216. ISSN 0015-1831.

SOLÍK, M., LALUHOVÁ, J.: *Reflections on solidarity in global and transnational environment: Issue of social recognition in the context of the potential and limitations of the media*. In Human Affairs, 2014, Vol. 24, No. 4, p. 481-491. ISSN 1210-3055.

THOMPSON, J. B.: *Média a modernita*. Praha: Karolinum, 2004. 220 s. ISBN 80-246-0652-6.

TRAMPOTA, T.: *Zpravodajství*. Praha: Portál, 2006. 192 s. ISBN 978-80-7367-096-8.

TRAMPOTA, T., VOJTĚCHOVSKÁ, M.: *Metody výzkumu médií*. Praha: Portál, 2010. 296 s. ISBN 978-80-7367-683-4.

YOUNG, I. M.: *Odpovědnost a globální spravedlnost: model odpovědnosti založený na sociálních vztazích*. In HRUBEC, M. a kol.: *Sociální kritika v éře globalizace*. Praha: FILOSOFIA, 2008. 482 s. ISBN 978-80-7007-286-8.

ZAUŠKOVÁ et al.: *Problems of innovative thinking advocacy within the Christian doctrine*. In European Journal of Science and Theology, 2014, Vol. 10, No. 3, p. 81-87. ISSN 1841-0464.

Annex Table 2: Deaths by cause, sex and mortality stratum in WHO regions, estimates for 2002 (The world health report 2004 - changing history). [online]. [2014-10-10]. Dostupné na: <http://www.who.int/whr/2004/annex/topic/en/annex_2_en.pdf?ua=1>.

Annex 2: Deaths by cause, sex and mortality stratum in WHO Regions, estimates for 2002 (The world health report 2003 - shaping the future). [online]. [2014-10-10]. Dostupné na: <<http://www.who.int/whr/2003/en/Annex2-en.pdf?ua=1>>.

